

Ik zag, ik deed, ik vervulde een wens

Op weg met verhalen - 2025 - extra lessen

middenbouw

Liesbeth Winters-Jonas

Lang geleden schreven mensen geen wensenlijstje om in je schoen te stoppen. (Sint) Nicolaas keek rond en vervulde wensen die hij in stilte zag.

Sint Nicolaas is al heel oud. Toen hij jong was, was hij al een goed mens. Hij zag on vervulde wensen en hielp mensen waar hij kon. Het liefst in het geheim. In deze les maken de leerlingen kennis met een oude legende over Sint Nicolaas. Het mag een inspiratiebron zijn om zelf aan de slag te gaan en hulp te bieden aan een ander. Daarbij filosoferen de leerlingen over 'hulp bieden'. Kan dat ook iets positiefs opleveren voor jezelf? In de verdieping lezen ze verhalen uit de Bijbel. Verhalen waarin Jezus ook hulp biedt aan een ander. De leerlingen ontdekken dat deze verhalen een inspiratiebron waren voor Sint Nicolaas.

Doelstelling

De leerlingen ontdekken de oorsprong van de sinterklaasverhalen.

De leerlingen bedenken waarom hulp bieden jezelf ook een positief gevoel geeft.

De leerlingen beseffen dat ook iemand als Sint Nicolaas werd geïnspireerd door anderen.

Ik zag, ik deed, ik vervulde een wens

Benodigdheden

- cadeau (ingepakte mijter), ingepakt met verschillende laagjes papier waartussen vragen te vinden zijn
- print van een icoon van Sint Nicolaas (zie Kunst)

De eerste stap

Ritueel

Bij deze les past het ritueel met het icoon omdat er ook iconen bestaan van Sint Nicolaas. Iconen geven een inkijkje in een ander leven. De heilige Sint Nicolaas was representant van dat andere leven.

Spread het witte kleed.

Plaats het icoon in stilte op het witte kleed.

Zeg: Deze icoon laat me kijken
naar een verborgen wereld.
Deze icoon laat me denken.
Hoe komt die wereld
vandaag...
via jou...
door mij...
aan het licht?

Op weg...

Maak vooraf aan deze les het cadeau klaar. Pak een mijter (kindermaat) in. Deze mijter zullen de leerlingen later gebruiken om de rol van hulpsinterklaas op zich te nemen.

Pak de mijter in met verschillende laagjes papier. Zorg dat tussen de laagjes papier telkens het papier met een vraag is. Zorg dat tijdens het uitpakken vraag één het eerst te lezen is. Om het uitpakken leuker te maken kun je ook losse pepernoten tussen de verschillende papierlagen stoppen.

Laat het meegebrachte cadeau zien aan de leerlingen. Dit is een cadeau voor de hele groep. Daarom mogen verschillende leerlingen het uitpakken, ieder één laagje. Maar let op... tijdens het uitpakken ontdek je vragen om samen te bespreken.

Geef een dobbelsteen en laat de leerlingen om beurten gooien. Wie vijf gooit mag één laagje van het cadeau uitpakken.

De vragen die tussen de laagjes papier te vinden zijn, zijn:

1. Op welke manier, vier jij thuis het sinterklaasfeest?

2. Welke dingen schrijf jij op het verlanglijstje voor Sinterklaas?
3. Waarom staan er bijna altijd 'spullen om te hebben' op een verlanglijst van Sinterklaas en geen doe-dingen?
4. Wat zou jij wensen voor iemand anders? Bijvoorbeeld: Wat wens jij voor je moeder? Of voor een klasgenoot?

Zodra het hele cadeau is uitgepakt, stel je de vraag:

- Waarom denk je dat er met het dobbelspel een vijf gegoooid moest worden om een stukje van het cadeau uit te pakken?

Praat daarna even samen over vijf december en zing een sinterklaaslied.

Kern

Zet de icoon van Nicolaas van Myra naast de icoon van het beginritueel.

Vertel:

Dit is een icoon van Sint Nicolaas toen hij nog jong was. Sint Nicolaas is al heel oud. Maar ooit was hij een jonge man. Toen werkte hij bij de kerk. Hij las verhalen over Jezus. Over wat Jezus zei en deed voor andere mensen. Hij dacht: Ik kan natuurlijk niet alles wat Jezus kan, maar ik kan wel een klein beetje op Jezus lijken. En bijzondere dingen doen.

En dat probeerde hij... Hij gaf cadeautjes aan mensen, niet omdat ze een verlanglijstje in hun schoen stopten die hij er 's nachts uithaalde. Zo gaat het nu. Toen Sint Nicolaas jong was, keek hij rustig rond naar de mensen om hem heen. Wanneer hij zag dat iemand iets nodig had, probeerde hij dat te geven.

Mensen die zich alleen voelden, gaf hij het cadeau 'aandacht'. Sint Nicolaas luisterde dan met aandacht naar de verhalen die iemand hem vertelde. Het is altijd fijn wanneer iemand echt naar je luistert als je iets wilt vertellen. Dan voel je, je minder alleen.

Mensen die bang waren omdat ze met hun schip naar de overkant van de oceaan moesten varen, gaf hij 'goede moed' zodat ze minder bang waren als de golven op de oceaan te hoog werden.

En soms deelde hij zijn geld met mensen die te weinig geld hadden om boodschappen te doen. Of gaf hij geld om kleding of andere spullen te kopen zodat ze niet in de problemen kwamen.

Daarover is een heel oud verhaal, een verhaal van lang geleden. Vertel het verhaal van de bijlage.

Ik zag, ik deed, ik vervulde een wens

Praat na afloop over de volgende vragen:

- Wat vind jij van de hulp die Nicolaas geeft?
- Waarom zou Nicolaas niet willen dat de arme man over de gouden munten praat?
- Hoe zou het kunnen dat de mensen toch wisten van het bijzondere cadeau dat Nicolaas gaf?
- Dit verhaal over Nicolaas is al heel oud. Waarom vertellen de mensen dit verhaal nog steeds aan elkaar?

Verwerking

Maak een keuze uit de verschillende verwerkingen:

Hulpsint - variatie 1

Pak de mijter, die tijdens het begin van deze les is uitgepakt, erbij en zet deze op je hoofd.

Vertel:

Wie deze mijter draagt is even een hulpsint. Wie deze mijter draagt, kijkt goed rond. Wie heeft hulp nodig? Probeer in stilte iemand te helpen door bijvoorbeeld te helpen met het uitdelen van de schriften. Of het aanvegen van de klas.

Zet de mijter op een centrale plek in de klas en spreek de regels rondom het dragen van de mijter af.

Evalueer op een later tijdstip hoe het was om op deze manier hulpsint te zijn.

Hulpsint - variatie 2

Plaats op een centrale plek in het klaslokaal een prikbord met een doosje punaises. En leg hierbij de mijter die tijdens het begin van de les is uitgepakt. Geef iedere leerling drie lege kaartjes.

Vertel:

Deze week kan iedereen afwisselend hulpsint en hulpvrager zijn. Wie bij een klus hulp nodig heeft, kan de hulpvraag op een van de kaartjes schrijven en aan het prikbord hangen.

Wie een hulpkaartje leest, kan er voor kiezen om hulp te bieden aan de hulpvrager. Wil je hulp geven? Zet dan de mijter op en bied je hulp aan. Zodra de klus/hulpvraag is voldaan, plaats je de mijter weer terug. Spreek eventueel enkele regels af rondom het hulpvragen en hulpbieden.

Stichting Ambulancewens

Bekijk het filmpje van Stichting Ambulance wens (zie Beeld- en digitips). Leid het filmpje in met een paar woorden waarbij je het accent legt op het werk dat

deze stichting doet en minder op het feit dat de mensen terminaal ziek zijn.

De jonge Nicolaas keek om zich heen en vervulde wensen van iemand omdat hij zag dat deze persoon hierdoor heel blij zou worden maar het zelf nooit zou kunnen realiseren.

Bedenk samen wie een bepaalde wens heeft maar dat zelf niet zomaar in vervulling kan laten gaan. Misschien voelt iemand zich eenzaam en kan de klas dat een beetje oplossen door samen langs deze persoon te gaan. Kan de klas een soort 'Stichting Ambulancewens' zijn en samen een wens van iemand in vervulling laten gaan?

Wat is daarvoor nodig? Overleg wie wat kan doen. En wanneer iets gedaan wordt. Maak van het overleg een echte vergadering. Laat de leerlingen zelf initiatief nemen en verantwoording dragen.

De laatste stap

Plaats het icoon van Sint Nicolaas op het icoon van het beginritueel.

Zeg: Sint Nicolaas laat me kijken
naar een verborgen wereld.
Deze icoon laat me denken.
Hoe komt die wereld
vandaag...
via jou...
door mij...
aan het licht?

Verdieping

In de volgende les gaan we verder in op de motivatie van Sint Nicolaas. Waarom wilde hij anderen helpen? We komen dan terecht bij zijn inspiratiebron: de verhalen over Jezus.

Start ook deze les met het ritueel van het icoon met daarnaast het icoon van Sint Nicolaas.

Blik daarna terug naar de vorige les. Evalueer de verwerking die is gekozen:

- Welk gevoel gaf het toen je iemand hielp?
- Waarom geeft iemand helpen ook een positief gevoel aan de helper?
- Wanneer was hulpbieden lastig? Hoe ging je daarmee om?

Ik zag, ik deed, ik vervulde een wens

In de kern vertel je dat Sint Nicolaas vroeger bij de kerk werkte. Hij was een bisschop. Een bisschop is iemand die leiding geeft aan een groep priesters. Laat eventueel de afbeelding van de Basiliek van Nicolaas zien (zie Kunst) en vertel dat veel kerken nu nog de naam dragen van Sint Nicolaas.

In zijn tijd las Nicolaas vaak in de Bijbel. De verhalen over Jezus hielpen hem om na te denken over het leven, over mensen en over hemzelf. Veel verhalen waarin Jezus voorkomt gaan over mensen die een bepaalde wens hebben. Jezus helpt ze en zegt daarbij: de wereld wordt mooier als we elkaar helpen. Mensen worden daarvan gelukkiger.

Verdeel de klas in groepjes en geef iedere groep een kopie van een Bijbelverhaal om samen te lezen. Kies daarvoor verhalen uit de *Samenleesbijbel junior -52 stappen*. Geschikte verhalen zijn: Jezus en de man die niet kan lopen (stap 36); Jezus geeft veel mensen te eten (stap 38); Jezus zegent de kinderen (stap 39) of Jezus gaat op bezoek bij Zacheüs. (stap 43).

Laat iedere groep het verhaal samen lezen en daarna filosoferen over de volgende vragen:

- Wie in het verhaal heeft een wens? Welke wens is dat? Ken jij iemand die ongeveer eenzelfde wens heeft?
- Hoe zou dit verhaal Sint Nicolaas hebben geholpen om in zijn omgeving mensen te helpen?
- Wat zou Sint Nicolaas aan de priesters in de kerk over dit verhaal hebben verteld?
- Op welke manier kan dit Bijbelverhaal jou aan het denken zetten?

Laat iedere groep een mindmap maken van hun antwoorden. Daarvoor schrijven ze de titel van het Bijbelverhaal in het midden. Vandaaruit worden pijlen getekend met daarbij woorden en kleine tekeningen over de antwoorden op de besproken vragen.

Sluit de les af door samen een bedanklied/rap te maken voor Sint Nicolaas. Hij deed zoveel voor anderen. Daarvoor mag hij nu worden bedankt. Het lied/de rap kan daadwerkelijk voor hem worden gezongen op het moment wanneer hij de klas bezoekt.

Liedsuggeraties

Sinterklaasje, bisschop

Een liedje uit het verzamelde liedrepertoire van vrijescholen in Nederland (zie bijlage).

Veel te geven

Uit het muziekarchief van Trefwoord (zie bijlage).

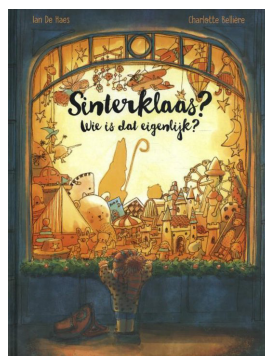
Prentenboeken en jeugdliteratuur

Sinterklaas? Wie is dat eigenlijk?

Charlotte Bellière

Uitgeverij C. de Vries-Brouwers, Antwerpen (2018)

Een oude man met een baard, die een rode jurk aan heeft en een punthoed op zijn hoofd draagt, en die op een troon in een speelgoedwinkel zit...wie is dat eigenlijk? Tijn heeft geen idee! En als het aan hem uitgelegd is, is hij ervan overtuigd dat hij toch niks van Sinterklaas krijgt. Hij is immers best vaak

stout. Maar dan legt Sinterklaas aan Tijn uit dat niemand perfect is en hij geeft hem zomaar een cadeautje!

De vrienden van Sinterklaas

Sjoerd Kuyper, Harmen van Straaten (ill.)

Hoogland & Van Klaveren, Hoorn (2014)

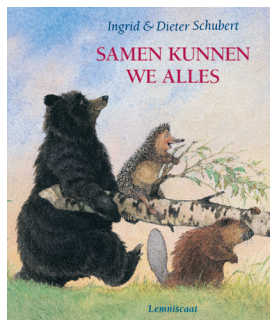
Dit boek gaat over een jongetje genaamd Broes. Hij wil dolgraag met het hele gezin, dus ook met zijn vader, naar de intocht van Sinterklaas. Wanneer blijkt dat zijn vader niet thuis is wanneer zij vertrekken, is Broes erg verdrietig. Zo verdrietig, dat zijn zus Lotte hem een groot geheim verklapt. Broes krijgt te horen dat zijn vader een vriend van Sinterklaas is. Omdat Sinterklaas al oud is, maar toch ieder jaar naar Nederland wil komen en cadeautjes wil uitdelen, heeft hij hulp nodig. Vele papa's en mama's, juffen en meesters, ooms en tantes zijn daarom vrienden van Sinterklaas en helpen hem met dit feest.

Ik zag, ik deed, ik vervulde een wens

Samen kunnen we alles

Ingrid & Dieter Schubert
Lemniscaat, Rotterdam (2001)

Een hele tijd is hij stil. Dan piept hij:
'Dit is... héél bijzonder. Wát is het?'

Beer en Egel schieten te hulp als Bever bij de bouw van zijn burcht gewond raakt. Bever mag rustig bijkomen in het hol van Beer, terwijl zijn vrienden samen de kapotte burcht herbouwen.

Beeld- en digitips

Stichting Ambulancewens

www.youtube.com/watch?v=BcL3OM_w8PI

Kees Veldboer, oprichter van stichting ambulancewens, vertelt over de stichting. Het filmpje laat zien hoe een oudere mevrouw geniet van nog één keer de zee zien en het bezoek aan haar zus.

Maarten's Kadootjesland

www.youtube.com/watch?v=fTZW5jo8PFo

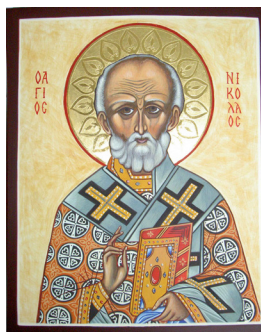
In Maarten's Kadootjesland kunnen kinderen een cadeau voor iemand anders maken of ontwerpen een handig apparaat voor een ander. Ze vertellen daarbij waarom nu juist dit zo bruikbaar is voor die ander.

Kidsweek - Sinterklaas

www.kidsweek.nl/dossier/sinterklaas

Kidsweek is een informatieve website, met een digitale nieuwskrant voor kinderen van 7-12 jaar. Op deze pagina allerlei weetjes over het Sinterklaasfeest.

Kunst

Heilige Nicolaas

Russisch icoon, omstreeks 1600

<https://liesbethsiconen.nl/icoon/heilige-nikolaas/>

Print deze icoon en gebruik deze naast de icoon van het beginritueel.

Basiliek van de heilige Nicolaas

Amsterdam

Architect: Adrianus Bleijs, rond 1900

https://nl.wikipedia.org/wiki/Basiliek_van_de_Heilige_Nicolaas_%28Amsterdam%29

Veel kerken zijn gewijd aan Sint Nicolaas van Myra. Nicolaas werkte vroeger bij de kerk. Hij was een bisschop. Omdat er ook verhalen zijn over de heilige Nicolaas die zeelieden hielp, staan veel kerken met de naam Nicolaas dicht bij de zee. Amsterdam lag vroeger dicht bij de Zuiderzee. Maar inmiddels bestaat de Zuiderzee niet meer. Er zijn polders gekomen en er is een lange dijk dwars door de zee aangelegd. De Zuiderzee heet nu IJsselmeer.

Extra

De cadeaufabriek

VPRO Jeugdprogramma

<https://www.youtube.com/watch?v=Balbly1NlzU>

Bekijk samen een aflevering van De Cadeaufabriek. In dit programma maakt een kind samen met de eigenaar van de cadeaufabriek en de handige handenmachine, een cadeau voor iemand uit zijn/haar eigen omgeving. Ondertussen wordt er een gesprek gevoerd over de relatie van het kind en de persoon voor wie het cadeau zal zijn.

Bedenk voor wie de kinderen in de klas een cadeau kunnen maken. De klasgenoten kunnen samen de handige handenmachine vormen.

Ik zag, ik deed, ik vervulde een wens

Vriendje voor een tientje

Stichting Pay it Forward

<https://stichtingpayitforward.nl/>

De mensen van stichting Pay it Forward willen een verschil maken en hebben ervoor gekozen om structureel een deel van onze tijd vrij te maken om zich belangeloos in te zetten voor anderen. Op die manier dragen zij bij aan een betere wereld voor kinderen of de volgende generatie. Om deze beweging te laten groeien, inspireren ze mensen en organisaties met de Pay it Forward gedachte.

Door een 'Vriendje voor een tientje' te worden help je Stichting Pay it Forward om deze gedachte door te geven aan anderen.

Deze les sluit ook aan bij de kerndoelen van het
Protestants vormingsonderwijs:
domein A 8, B 3 en C 2

Ik zag, ik deed, ik vervulde een wens

Bijlage

In de buurt van Nicolaas woonde een arme man met drie dochters. Hij werkte hard zodat hij zijn drie meisjes voldoende te eten kon geven. Maar hoe hard de man ook aan het werk was, hij verdiende niet genoeg geld om alles te betalen. De meisjes moesten soms nieuwe kleren. Er moest hout voor de kachel worden gekocht. En natuurlijk moest er ook eten worden gekocht.

Soms leende de arme man wel eens wat geld van een rijke man, hoewel hij wist dat hij dat nooit terug kon betalen. 'Wanneer je dat niet terugbetaalt,' riep de rijke man, 'neem ik een van je meisjes mee.

Dan moet zij voor mij werken. Dan wordt ze mijn slaaf!'

De arme man was erg verdrietig. Hij wilde niet dat zijn meisjes slaaf zouden zijn. Dan mochten ze nooit zelf weten wat ze wilden doen. Dan zouden ze nooit kunnen trouwen met iemand op wie ze verliefd waren geworden. De arme man werkte nog harder dan hard. Want een van de meisjes was verliefd. Zij wilde graag trouwen. Maar daar was echt geen geld voor.

Nicolaas zag hoe hard de arme man werkte. Hij bedacht een plan. Midden in de nacht ging hij zijn bed uit en sloop naar het huis van de arme man. Het raam van zijn huis stond een klein stukje open. Nicolaas haalde een zakje met gouden munten tevoorschijn en gooide die met een boogje bij de arme man naar binnen. Het zakje viel precies in een schoen van een van de meisjes.

Toen het meisje de volgende dag haar schoen aan wilde trekken, vond ze de gouden munten. Ze liet ze aan haar vader zien. Wat was die blij. 'Nu kan ik alles betalen. Jij hoeft geen slaaf te worden. Je mag trouwen met wie je wilt. Ik kan een trouwjurk voor je kopen en het feest betalen.'

De andere meisjes waren erg blij voor hun zus. 'Mogen wij ook trouwen met wie we willen?', vroegen ze aan hun vader. 'Nu we geen schulden hebben, zal ik driedubbel hard werken voor jullie', beloofde de vader. 'Dan kunnen jullie ook trouwen met wie je wilt.'

Dat hoorde Nicolaas. Hij was blij omdat de meisjes en hun vader zo blij waren met de gouden munten. En toen bedacht hij dat hij nog meer gouden munten had. Daarom ging hij 's nachts opnieuw naar het huis van de arme man. Hij gooide nog een zakje in een schoen. Nu in de schoen van de tweede dochter. Wat waren ze blij! Wie is toch die gulle gever, dacht de arme man. Wie helpt ons zodat mijn dochters kunnen trouwen?

De volgende nacht besloot de arme man niet naar bed te gaan. Hij hield de wacht onder het raam. Toen Nicolaas die nacht het derde zakje met gouden munten in de schoen van de derde dochter gooide, sprong de arme man tevoorschijn. 'Dank je wel, gulle gever', riep hij en hij greep Nicolaas vast, voordat hij terug kon rennen naar zijn eigen huis. 'Dank je wel voor zoveel goedheid', bedankte de man, Nicolaas. 'Vertel aan niemand dat ik je hielp', vroeg Nicolaas. De man beloofde het.

Een paar weken later was het feest. De drie dochters gingen alle drie trouwen. 'Hoe kan die man dat allemaal betalen?', vroegen de mensen. Nicolaas die het hoorde, glimlachte alleen.

Toch kwamen de mensen erachter. Hoe? Dat weet niemand precies. De mensen keken naar Nicolaas. 'Wat is dat een bijzondere man', fluisterden ze als hij langs liep. 'Hij gunt mensen bijzondere cadeaus!'

Liesbeth Winters-Jonas (gebaseerd op oude legendes)

Ik zag, ik deed, ik vervulde een wens

Bijlage

Sinterklaasje, bisschop

tekst en muziek: Tineke Snip

bron: www.vrijeschoolliederen.nl

Tineke Snip

5 Sin - ter - klaas - je, bis - schop, met je ro - de mij - ter op,
met je ro - de tab - berd aan. Daar komt Sin - ter - klaas - je aan!

mijter = afgeleid van het Latijnse '*mitra*'
(= muts met banden);
het traditionele, ceremoniële
hoofddeksel van een bisschop,
tabberd = Bisschops gewaad

Ik zag, ik deed, ik vervulde een wens

Bijlage

Veel te geven

tekst: Gerard van Midden

muziek: Gerard van Amstel

uit het muziekarchief van Trefwoord

© Kwintessens, www.kwintessens.nl en www.trefwoord.nl

Refrein

